

Lublin 11.09.2024 rok

Dr hab. nauk ekon. & dr hab. nauk prawnych Tomasz Wołowiec, Prof. Akademii WSEI
Prorektor ds. nauki i współpracy międzynarodowej
Wydział Administracji i Nauk Społecznych
Lubelska Akademia WSEI w Lublinie
W latach 2006-2018 Biegły Sądowy w zakresie prawa podatkowego, finansowego i
gospodarczego
tomasz.wolowiec@wsei.lublin.pl

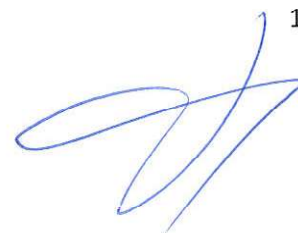
**RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ
MGR JULITY SKOWROŃSKIEJ**

**TYTUŁ ROZPAWY: Prawnokarne aspekty technologii wykorzystującej
sztuczną inteligencję, ze szczególnym uwzględnieniem kwalifikacji prawnej,
przypisaniem sprawstwa i odpowiedzialności twórcy**

WSTĘP

Na podstawie art. 190 ust. 2 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 r. (t.j. Dz. U. z 2023 poz. 742) oraz § 21 Zasad postępowania o nadanie stopnia naukowego doktora, decyzją Komisji Uniwersytetu Łódzkiego do spraw stopni naukowych w dyscyplinie nauki prawne na posiedzeniu w dniu 28.06.2024 roku zostałem powołany na recenzenta w postępowaniu doktorskim mgr Julity Skowrońskiej.

Tytuł rozprawy: *„Prawnokarne aspekty technologii wykorzystującej sztuczną inteligencję, ze szczególnym uwzględnieniem kwalifikacji prawnej, przypisaniem sprawstwa*

1

i odpowiedzialności twórcy. Praca została przygotowana w Katedrze Prawa Karnego Wykonawczego pod kierunkiem dr hab. Aldony Nawój-Śleszyńskiej, prof. UŁ.

Podstawą prawną sporządzonej recenzji jest art. 13 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki. Ocena przedłożonej rozprawy analizę możliwości uznania rozprawy za oryginalne rozwiązanie problemu naukowego oraz wykazania się ogólną wiedzę teoretyczną doktoranta w **dyscyplinie naukowej prawo**, w tym umiejętnością samodzielnego prowadzenia pracy naukowej (badań naukowych).

ZNACZENIE PROBLEMATYKI PODJĘTEJ W RECENZOWANEJ ROZPRAWIE

Jak słusznie zauważyła doktorantka, wraz z szybkim tempem rozwoju nowych technologii, opartych o systemy sztucznej inteligencji (AI) najczęściej w praktyce gospodarczej pojawiają się istotne pytania dotyczące odpowiedzialności: kto odpowiada za szkody wyrządzone przez AI oraz, czy można ubezpieczyć się od szkód wyrządzonych przez AI?

W praktyce podkreśla się, że nie ma potrzeby weryfikacji dobrze działających systemów odpowiedzialności i to przede wszystkim autonomiczne i skomplikowane systemy AI stanowią wyzwanie dla obowiązujących przepisów. Nie jest konieczne nadawanie systemom AI osobowości prawnej, ale złożoność tych technologii może utrudniać przypisanie odpowiedzialności, co można rozwiązać, rozszerzając odpowiedzialność na osoby zaangażowane w cały łańcuch wartości.

Ponadto – na co zwraca uwagę doktorantka - dochodzą różnice między istniejącymi w poszczególnych państwach członkowskich przepisami w zakresie odpowiedzialności cywilnej. Dyrektywa w sprawie odpowiedzialności za produkty z pewnością wymaga przeglądu i dostosowania do cyfrowego świata, aby zapewnić ochronę konsumentów i pewność prawa w kontekście szkód wyrządzonych przez AI.

Nie ulega wątpliwości, iż kwestie karnoprawne związane z wykorzystywaniem sztucznej inteligencji to obszar mutlidyscyplinary i warstwowo złożony, obejmujący zarówno nauki prawne, ale także nauki ekonomiczne, socjologię, psychologię, jak i nauki techniczne, medyczne czy pokrewne, w tym automatykę, robotykę, IT, elektrotechnikę, mechatronikę czy biotechnologię, medycynę, czy transport i logistykę.

Współcześnie obszar badań nad problematyką AI powinien koncentrować się nad następującymi kwestiami [praca obejmuje wszystkie te obszary]:

Po pierwsze: prawne (karnoprawne) aspekty potencjalnych szkód wyrządzonych przez sztuczną inteligencję obejmujące kwestie związane z samym rodzajem szkody (czy będzie ona majątkowa czy nie). Szkody mogą być wynikiem działania człowieka korzystającego z AI jako narzędzia lub mogą wystąpić bez jego bezpośredniego udziału – np. autonomiczny pojazd. Dodatkowo, Autorka skupia się na potencjalnych roszczeniach w ramach odpowiedzialności operatora systemu AI, jako podmiotu mającego kontrolę nad ryzykiem związanym z takim systemem.

Po drugie: ubezpieczenie szkód związanych z AI - pokrycie zobowiązań z tytułu odpowiedzialności jest kluczowe dla sukcesu nowych technologii, produktów i usług oraz budowania zaufania społeczeństwa do tych technologii. Ważne jest, aby społeczeństwo mogło zaufać nowym technologiom, wiedząc, że istnieją solidne zabezpieczenia i odpowiednie regulacje chroniące przed potencjalnymi szkodami. Systemy regulacyjne, jak udowadnia Autorka, muszą nie tylko wspierać korzyści oferowane przez AI, ale także zapewniać, że osoby poszkodowane mogą dochodzić swoich roszczeń. Zaznacza się, że to wskazani operatorzy systemów AI obarczonych wysokim ryzykiem powinni posiadać ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej.

Po trzecie: kwestia regulacji prawnych dotyczące szkód wywołanych wykorzystaniem AI. W Unii Europejskiej trwają prace nad harmonizacją przepisów dotyczących AI, co ma na celu stworzenie spójnych i przejrzystych ram prawnych. Oczywiście chodzi tutaj przede wszystkim o *AI Act*. Parlament Europejski priorytetowo traktuje zapewnienie, aby systemy sztucznej inteligencji w UE były przede wszystkim bezpieczne, przejrzyste, identyfikowalne, niedyskryminujące i przyjazne dla środowiska, z nadzorem ludzkim zapobiegającym szkodliwym skutkom ubocznym. Pamięając przy tym, że przepisy dotyczące AI mają jednocześnie wspierać innowacyjność gospodarki i procesów społecznych, przy jednoczesnym zachowaniu standardów etycznych i bezpieczeństwa.

Po czwarte: kwestie etyczne AI. Oprócz aspektów prawnych, kwestie etyczne AI odgrywają kluczową rolę w debacie m.in. na temat odpowiedzialności za szkody wyrządzone przez AI. Etyczne zarządzanie AI wymaga uwzględnienia takich wartości jak przejrzystość, sprawiedliwość, odpowiedzialność i poszanowanie praw człowieka. Kwestie etyczne AI obejmują również dylematy związane z autonomią systemów AI oraz ich wpływem na społeczeństwo [ten obszar nie został w pełni uwzględniony w przedmiotowej dysertacji].

Należy pamiętać, iż sztuczna inteligencja to obszar, który dynamicznie się rozwija. Integracja AI z systemem prawnym wymaga przede wszystkim nowego podejścia do wielu tradycyjnych i już funkcjonujących koncepcji prawnych i etycznych. Sztuczna inteligencja to nie tylko regulacje dotyczące odpowiedzialności za szkody, ale także przepisy dotyczące ochrony danych, prywatności czy bezpieczeństwa cybernetycznego. Potencjalne zagrożenia obejmują nie tylko szkody fizyczne czy majątkowe, ale także kwestie takie jak dyskryminacja algorytmiczna, manipulacja opinią publiczną czy utrata miejsc pracy. W szczególności mogą się sprowadzać do naruszenia prywatności, ataków cybernetycznych (które zresztą już mają miejsce nie tylko w związku z AI).

Dlatego też kluczowa jest identyfikacja i zarządzanie tymi zagrożeniami dla zapewnienia, że rozwój AI przyniesie korzyści społeczeństwu, minimalizując jednocześnie ryzyko związane z tą technologią. W tych kwestiach brakuje pokazania wielowymiarowego traktowania prawa oraz klarownego odniesienia się do klasycznych metod badania prawa, tj.: metody logiczno-językowej rozwijanej w formie analizy formalno-logicznej i lingwistycznej (porównanie regulacji prawnych, ale i etycznych z uwzględnieniem logiki formalnej i metodologii prawa); metod argumentacyjnych i hermeneutycznych; metod aksjologicznych; metod historycznych oraz metod komparatystycznych (prezentujących różne rozwiązania systemowe np. w krajach UE i OECD – regulacje stosowane i planowane do wdrożenia w USA, Kambodży, Japonii, Korei Południowej, czy Australii i Nowej Zelandii).

Po piąte: AI niesie ze sobą również ogromne korzyści. Systemy AI mogą znacząco zwiększyć produktywność, automatyzując rutynowe zadania i pozwalając ludziom skupić się na bardziej kreatywnych i satysfakcjonujących aspektach pracy. Mogą one zaoszczędzić czas, umożliwiając poświęcenie go np. na rozwój osobisty, relacje międzyludzkie czy myślenie

strategiczne. W efekcie, AI ma potencjał nie tylko do transformacji naszego sposobu pracy, ale także do poprawy jakości życia poprzez stworzenie nowych możliwości i uwolnienie ludzkiego potencjału [tego obszaru analizy brakuje – właśnie w kontekście powiązania regulacji prawnych i etycznych z ekonomią i naukami o zarządzaniu i jakości]. Aktualnie mamy taki stan „regulacji”, iż rozwój nowych technologii nie znajduje wsparcia w przepisach prawa, które umożliwiłyby ich postęp w sposób bardziej efektywny i zgodny z innymi dziedzinami.

Wnioski:

Nie ulega wątpliwości, iż przedłożona dysertacja stara się wypełnić swoistą lukę wiedzy w tym obszarze. Celem rozprawy doktorskiej jest dogłębne zbadanie prawnokarnych aspektów wykorzystania sztucznej inteligencji, ze szczególnym uwzględnieniem kwestii związanych z kwalifikacją prawną, przypisaniem odpowiedzialności oraz identyfikacją twórców tych systemów.

Praca identyfikuje luki prawne, aktualne wyzwania regulacyjne oraz potencjalne rozwiązania, które mogą przyczynić się do opracowania bardziej efektywnej i sprawiedliwej regulacji prawnej dotyczącej technologii SI. Warto wspomnieć, iż 22 listopada 2019 roku Komisja Europejska opublikowała raport Grupy Ekspertów ds. Odpowiedzialności i Nowych Technologii (Expert Group on Liability and New Technologies „NTF”) dotyczący odpowiedzialności prawnej za szkody powstałe w wyniku działania sztucznej inteligencji i innych nowych technologii cyfrowych. Autorzy ekspertyzy „*Liability for Artificial Intelligence and other emerging digital technologies*” podkreślają, że obecne obowiązujące przepisy w państwach członkowskich oraz w całej Unii Europejskiej w sposób niewystarczający, nieefektywny, a w niektórych przypadkach niesprawiedliwy, regulują kwestię prawnej odpowiedzialności za sztuczną inteligencję i nowe technologie cyfrowe, takie jak Internet Rzeczy czy Technologię Zdecentralizowanych Ksiąg Rachunkowych.

Raport Grupy Ekspertów „NTF” zawiera szereg zaleceń i zmian, które należy wprowadzić do systemów odpowiedzialności na poziomie Unii Europejskiej, aby mogły one sprostać wyzwaniom związanym z rozwojem nowoczesnych technologii. Na szczególną uwagę zasługuje wniosek ekspertów na temat nadawania osobowości prawnej sztucznej inteligencji. Zdaniem autorów raportu, nie jest to konieczne, ani pożądane, ponieważ szkody

powstałe w wyniku funkcjonowania nowych technologii mogą i powinny być przypisane odpowiedzialnym za nie osobom lub instytucjom.

16 lutego 2017 roku Parlament Europejski przyjął rezolucję zawierającą szereg zaleceń dla Komisji Europejskiej w sprawie przepisów prawa cywilnego dotyczącego odpowiedzialności robotów i sztucznej inteligencji. Rok później, Biuro Analiz Parlamentu Europejskiego opublikowało raport z badania „*A common EU approach to liability rules and insurance for connected and autonomous vehicles*”, które wykazało konieczność zmian obecnych ram prawnych na poziomie Unii Europejskiej w odniesieniu do regulacji odpowiedzialności cywilnej, a także ubezpieczeń pojazdów autonomicznych.

W raporcie „*Liability for Artificial Intelligence and other emerging digital technologies*” Grupa Ekspertów „NTF” sformułowała listę podstawowych zasad dotyczących odpowiedzialności sztucznej inteligencji i nowych technologii cyfrowych, które należy wdrożyć do porządku prawnego na poziomie Unii Europejskiej i państw członkowskich. Zdaniem Autorów raportu specyfika sztucznej inteligencji i nowych technologii – ich złożoność, możliwość zmiany istoty działania po modyfikacji, ograniczona przewidywalność oraz podatność na zagrożenia cyberbezpieczeństwa wymaga wprowadzenia stosownych zmian w prawie Unii Europejskiej, które m.in. ułatwią poszkodowanym uzyskanie odszkodowania w przypadku wystąpienia szkód powstałych w wyniku działania nowych technologii.

Należy jednak podkreślić, że poniższe zasady ograniczają się wyłącznie do kwestii pozaumownej odpowiedzialności pomijając normy techniczne. Zatem – jak słusznie udowodnia Autorka – aktualne przepisy w sposób niewystarczający i nieefektywny regulują kwestię prawnej odpowiedzialności za sztuczną inteligencję i nowe technologie cyfrowe. Nadawanie osobowości prawnej sztucznej inteligencji nie jest konieczne, ani pożądane, ponieważ szkody powstałe w wyniku funkcjonowania nowych technologii mogą i powinny być przypisane odpowiedzialnym za nie osobom lub instytucjom.

Prezentowana dysertacja wpisuje się w swoistą lukę badawczą, której wypełnienie przez Autorkę powinno stanowić sygnał dla legislacji wyznaczający (wskazujący) kierunki reform i zmian prawa w tym zakresie.

Podjęta w pracy tematyka oraz przeprowadzona dogłębna analiza prawna problematyki prawnokarnych aspektów technologii wykorzystującej sztuczną inteligencję, ze szczególnym uwzględnieniem kwalifikacji prawnej, przypisaniem sprawstwa i odpowiedzialności twórcy stanowi istotny wkład w rozwój nauk prawnych, a interdyscyplinarne podejście do prezentowanej tematyki stanowi także istotne implikacje także dla naukekonomicznych i nauk o zarządzaniu.

Wniosek: ocena pozytywna

OCENA FORMALNA ROZPRAWY

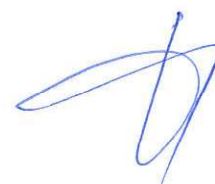
Praca liczy 257 stron, obejmuje łącznie 282 pozycje literatury przedmiotu (w 95% pozycje anglojęzyczne), w tym: 104 pozycje netografii, 2 akty prawne, 2 oświadczenia / decyzje, 8 pozycji w formie dokumentów prawa ponadnarodowego. Co istotne, Autorka dokonała kompleksowego przeglądu literatury światowej i krajowej związanej z AI. Wszystkie pozycje literatury są związane z tematyką rozprawy i zostały wykorzystane i zacytowane w rozprawie. Poprawny język, styl i układ pracy. Dobrze dobrano i wykorzystano źródła literatury.

Autorka korzysta ze źródeł literatury w sposób odpowiadający standardom prawnym i etycznym w zakresie ochrony praw autorskich i własności intelektualnej. Poszczególne rozdziały są spójne merytorycznie i stanowią logiczną całość. Jedyne uwagi to drobne błędy stylistyczne oraz uwaga „techniczna” - w pracy naukowej piszemy bezosobowo, a opis poszczególnych rozdziałów (we wstępie) powinien zaczynać się od nowego akapitu.

Wniosek: ocena pozytywna

METODOLOGIA BADAWCZA

Nauki prawne posługują się typowymi metodami spotykanymi na gruncie nauk społecznych i humanistycznych, tj.: badaniem dokumentów (aktów prawnych, wyroków sądów administracyjnych, wyroków sądu konstytucyjnego oraz wyroków Europejskiego Trybunału

Sprawiedliwości), metodami porównawczymi (ekspertyz, opinii prawnych oraz analiz wynikających z wykładni językowej, gramatycznej i historycznej) oraz studiami przypadków (przykładów funkcjonowania określonych regulacji prawnych np. w różnych krajach).

Praca została napisana według tradycyjnych metod stosowanych w naukach nad badaniem prawa, analizy lingwistycznej (metody dogmatyczno-prawnej oraz metody językowo – logicznej), oraz metody porównawczej (komparatystycznej) i ekonomicznej analizy prawa.

Brakuje szerszego opisanie w części dotyczącej metodologii badawczej faktu wielowymiarowego traktowaniem prawa w niniejszej dysertacji i zastosowania *de facto* sześciu metod badania prawa, tj. metody logiczno-językowej, rozwijanej w formie analizy formalno-logicznej i lingwistycznej (porównanie regulacji prawnych z uwzględnieniem logiki formalnej i metodologii prawa); metody argumentacyjne i hermeneutyczne; metody aksjologiczne; częściowo metody historyczne (analiza *ex post* dotychczasowych regulacji prawnych) oraz metody komparatystyczne. Istotne wydaje się, aby we wstępie umieścić opis jaką metodę badania prawa i w jakim zakresie stosuje się do analizowanych zagadnień.

Opis metodologii badawczej zawarto od strony 177. Zastosowana metoda badacza ma charakter uniwersalny i wielowymiarowy oraz oparta jest o wyszczególnienie następujących obszarów badawczych

- analiza obecnego stanu prawa;
- kwalifikacja prawna działań SI;
- przypisanie sprawstwa i odpowiedzialność twórcy;
- propozycje reform prawnych;
- interdyscyplinarny i porównawczy charakter analizy.

Proces badawczy zaprezentowany w dysertacji wykorzystuje podejście interdyscyplinarne, które obejmuje obszary prawa, etyki oraz nowych technologii. Zastosowano także analizę porównawczą różnych systemów prawnych w celu zrozumienia różnorodnych podejść do regulacji sztucznej inteligencji na całym świecie. Nieco odmienny od klasycznego procesu badawczego jest cyt. „*W dysertacja przyjąłam model, w którym kolejno prowadzę czytelnika*

przez dwanaście rozdziałów, zakładając, że nie musi on mieć wiedzy fachowej z zakresu wielu dyscyplin, przez które przechodzi się, aby dotrzeć do wyników istotnych dla dziedziny prawa, gdyż rozdziały te wyposażają czytelnika w wiedzę, którą uznałam za niezbędną dla spójności pracy i jej właściwego odbioru”.

Takie ujęcie wydaje się nieco zawile i utrudnia czytelnikowi klarowne zrozumienie celu pracy oraz przyjętej metodologii badawczej. Nie ulega wątpliwości, iż w dysertacji zastosowano interdyscyplinarne podejście, które łączy analizę prawną z aspektami technicznymi i etycznymi funkcjonowania systemów sztucznej inteligencji.

Przyjęta metodyka koncentruje się na badaniu prawnokarnych technologii SI poprzez interdyscyplinarne podejście, które łączy analizę prawną, etyczną i technologiczną. Autorka pisze, iż w dysertacji [...] *wykorzystane zostały następujące strategie: analiza prawna, przegląd literatury przedmiotu, studia przypadków, metoda porównawcza, wywiady i konsultacje oraz analiza etyczna.* Nie nazwałabym tego „strategiami badawczymi”, bo to jest ewidentne pomieszanie pojęć. Strategia to plan działań, które podejmujemy w przyszłości, aby osiągnąć swój cel. Strategia pomaga wyznaczyć cele długoterminowe oraz pokazuje, w jaki sposób je osiągnąć, natomiast Autorka wymienia i opisuje stosowane metody badawcze.

Osiągnięcie celu za pomocą samej strategii jest niemożliwe, ponieważ do wprowadzenia jej w życie potrzebne są konkretne działania do wykonania, czyli np. taktyka lub operacyjne wdrożenie konkretnych rozwiązań prawnych. Określenie strategii to nic innego jak planowanie osiągnięcia celu, zamiast wykonywania pracy, która to umożliwi.

Metoda badawcza to sposób pracy badawczej charakteryzujący się zarówno określonymi czynnościami postępowania (procedurą badawczą), jak i zastosowaniem odpowiednich narzędzi badawczych. Istota metody badawczej powinna zmierzać do skoordynowania sposobu postępowania z zakładanym celem badań. Metoda badań, która została zastosowana zawsze musi wynikać z przyjętych celów i rezultatów, a te są rozproszone w tekście całej dysertacji.

Zatem metoda badawcza to sposób pracy badawczej, który ma na celu osiągnięcie zamierzonego celu. Istnieje wiele rodzajów metod badawczych, takich jak np. metoda obserwacyjna, eksperymentalna, monograficzna, badania dokumentów, indywidualnych przypadków, sondażu diagnostycznego, analizy i krytyki piśmiennictwa, analizy i konstrukcji logicznej, statystyczna, symulacji komputerowej i heurystyczna. Każda dziedzina nauki korzysta z różnych metod badawczych, które są dopasowane do celu badania.

Ważnym i innowacyjnym elementem analizy jest opracowany diagram, który stanowi podejście procesowe do określania odpowiedzialności prawnej w przypadkach z udziałem SI, zwłaszcza gdy nie da się przypisać człowiekowi odpowiedzialności za działania maszyny. Zaproponowany diagram ma duże walory praktyczne i poznawcze, ponieważ ilustruje systematyczne podejście do analizy zdarzeń lub incydentów związanych ze sztuczną inteligencją. Przedstawia on proces badawczy, w którym poszczególne kroki (oznaczone na żółto) prowadzą do ustalenia, czy i w jakim stopniu człowiek może ponosić odpowiedzialność prawna. Ten diagram ma służyć jako narzędzie wsparcia dla zarówno teoretyków, jak i praktyków prawa, pomagając im dokładniej identyfikować osobę odpowiedzialną oraz podstawy tej odpowiedzialności, gdy w analizowanym zdarzeniu lub incydencie pojawia się udział sztucznej inteligencji.

Uwagi

Metody badawcze wykorzystywane w naukach prawnych są związane z ich problematyką oraz realizowanymi funkcjami. W literaturze teorii prawa wskazuje się, że w ramach nauk prawnych wyróżniamy problematykę dogmatyczną, socjotechniczną oraz teoretyczną. Problematyka dogmatyczna dotyczy identyfikacji norm prawnych należących do danego systemu prawa. Problematyka socjotechniczna w naukach prawnych jest związana z wpływem stanowienia prawa i odpowiednim jego stosowaniem na określone skutki społeczne. Problematyka teoretyczna nauk prawnych dotyczy formułowania twierdzeń o obowiązującym prawie. Z tego zakresu wynika problematyka metodologiczna nauk prawnych, zajmująca się opisem metod, sposobów rozwiązywania poszczególnych problemów lub formułowaniem dyrektyw, jak te problemy rozwiązywać.

W pracy brakuje klarownego sformułowania jednej lub dwóch maksymalnie hipotez badawczych i ewentualnie cząstkowych pytań badawczych ułatwiających weryfikację założonych hipotez badawczych. Brakuje także klarownego rozróżniania pojęć stosowanych w opisie metodologii badawczej. Dla czytelnika, aby nie pogubił się w bardzo rozbudowanej strukturze dysertacji, a sama dysertacja była spójna metodologicznie należało rozdzielić badawczy oprzeć o pewną logiczną strukturę badawczą. Sformułować cel główny i cele dodatkowe pracy, opisać zakres badań oraz sformułować hipotezę (lub dwie hipotezy badawcze). Następnie sformułować kryteria analizy i opisać metodologię badawczą (np. metody analityczne, syntetyczne czy triangulacja źródeł – jako podejście kompleksowe – zwane hybrydowym).

Przykładowo w dysertacji można mówić o triangulacji metodologicznej (polegająca na wykorzystaniu kilku różnych metod badawczych przy eksploracji tych samych zagadnień związanych z SI); triangulacja danych (polegająca na pozyskiwaniu i analizowaniu danych w odniesieniu do różnych procesów prawnych i różnych momentów czasowych, czy triangulacji teoretycznej (polegająca na prowadzeniu badań z wykorzystaniem więcej niż jednej perspektywy teoretycznej). Następnie powinna Autorka sformułować i opisać metody badawcze (np. analiza porównawcza, analiza funkcjonalna, metoda badań w ujęciu dynamicznym, czy metody analizy procesowej – diagram).

Wniosek: mimo drobnych niedociągnięć ocena problematyki badawczej podjętej w rozprawie jest pozytywna

OCENA MERYTORYCZNA DYSERTACJI

Autorka w poprawny merytorycznie sposób dokonała kompleksowej analizy wpływu sztucznej inteligencji na obszar prawa karnego, z uwzględnieniem teoretycznych, jak i praktycznych aspektów prawnych, technologicznych oraz etycznych związanych z dynamicznym rozwojem technologii SI.

Usystematyzowano podstawowe pojęcia związane ze SI, co pozwoliło na wypracowanie klarownych ram pojęciowych. Co istotne, identyfikacja różnorodnych form SI oraz ich technologicznych specyfikacji stanowi podstawę dla dalszych analiz prawnych i etycznych.

Drugim ważnym aspektem jest identyfikacja roli i odpowiedzialności twórcy SI wraz z przeglądem krajowych i międzynarodowych regulacji prawnych. Analiza tychże regulacji ujawniła istotne braki w obecnych regulacjach oraz różnice w podejściach legislacyjnych, które powinny być rozwiązane w przyszłości, aby skuteczniej reagować na wyzwania związane z sztuczną inteligencją.

Nie pominięto także kwestii etycznych i filozoficzne implikacji dotyczących autonomii w podejmowaniu decyzji przez sztuczną inteligencję oraz ewentualnej samoświadomości. Te rozważania są niewątpliwie istotne dla zrozumienia, jak prawa i przepisy powinny reagować na postępy w technologii SI, uwzględniając jej możliwości i wpływ na społeczeństwo.

Ważnym aspektem poznawczym, ale i praktycznym są zaprezentowane przez Autorkę studia przypadków prezentujące konkretne przykłady wykorzystania sztucznej inteligencji w różnych branżach, co pozwoliło na praktyczne ukazanie wyzwań i możliwości związanych z wprowadzaniem tych technologii. Badania te pomagają w zrozumieniu realnych konsekwencji prawnych i etycznych związanych z funkcjonowaniem sztucznej inteligencji i obrazują potrzebę dostosowania przepisów prawa karnego do nowoczesnych realiów technologicznych oraz dynamicznych zmian wynikających z rozwoju sztucznej inteligencji.

PODSUMOWANIE

W świetle przeprowadzonej analizy i oceny rozprawy doktorskiej Pani mgr Julity Skowrońskiej pt. *Prawnokarne aspekty technologii wykorzystującej sztuczną inteligencję, ze szczególnym uwzględnieniem kwalifikacji prawnej, przypisaniem sprawstwa i odpowiedzialności twórcy*, w kontekście przewidzianych prawem kryteriów wymagających

spełnienia dla uzyskania stopnia naukowego doktora nauk prawnych, należy stwierdzić, że kryteria te zostały spełnione.

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie kilku ważnych problemów naukowych powstających na tle problematyki analizy prawnych aspektów technologii wykorzystujących sztuczną inteligencję.

Ponadto, analiza zawarta w pracy dowodzi pogłębionej ogólnej wiedzy teoretycznej Doktoranta w zakresie nauk prawnych, a także umiejętności prowadzenia samodzielnie pracy naukowej (analizy prawniczej).

Praca jest wartościowa, ciekawa, na wysokim poziomie merytorycznym. Zdecydowanie zasługuje na publikację.

Podsumowując, recenzowana praca spełnia wszystkie kryteria właściwe dla rozpraw doktorskich, co uzasadnia postawienie wniosku o przyjęcie rozprawy doktorskiej, oraz o dopuszczenie Doktorantki do publicznej obrony pracy doktorskiej.

Z wyrazami szacunku

/Tomasz Wołowicz/